

Câteva consecințe

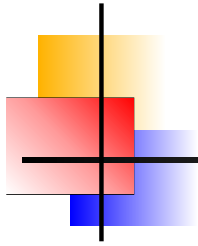
Propoziția 1.52

Pentru orice mulțime de formule Γ și orice formule φ, ψ ,

$$\Gamma \cup \{\psi\} \vdash \varphi \text{ și } \Gamma \cup \{\neg\psi\} \vdash \varphi \Rightarrow \Gamma \vdash \varphi.$$

Dem.:

(1)	$\Gamma \cup \{\psi\} \vdash \varphi$	ipoteză
(2)	$\Gamma \vdash \psi \rightarrow \varphi$	Teorema deducției
(3)	$\Gamma \cup \{\neg\psi\} \vdash \varphi$	ipoteză
(4)	$\Gamma \vdash \neg\psi \rightarrow \varphi$	Teorema deducției
(5)	$\Gamma \vdash (\psi \rightarrow \varphi) \rightarrow (\neg\varphi \rightarrow \neg\psi)$	(42) și P.1.39.(ii)
(6)	$\Gamma \vdash \neg\varphi \rightarrow \neg\psi$	(MP): (2), (5)
(7)	$\Gamma \vdash \neg\varphi \rightarrow \varphi$	(6), (4) și P. 1.48
(8)	$\Gamma \vdash (\neg\varphi \rightarrow \varphi) \rightarrow \varphi$	(45) și P.1.39.(ii)
(9)	$\Gamma \vdash \varphi$	(MP): (7), (8).

Câteva consecințe

Propoziția 1.53

Pentru orice formule φ, ψ ,

$$\{\varphi \wedge \psi\} \vdash \varphi \quad (46)$$

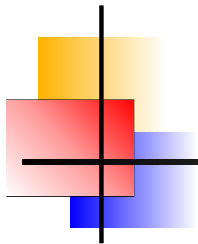
$$\{\varphi \wedge \psi\} \vdash \psi \quad (47)$$

$$\{\varphi, \psi\} \vdash \varphi \wedge \psi \quad (48)$$

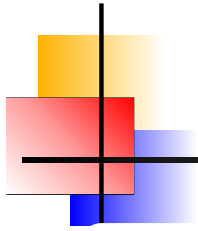
$$\{\varphi, \psi\} \vdash \chi \quad \text{dacă} \quad \{\varphi \wedge \psi\} \vdash \chi \quad (49)$$

$$\vdash \varphi \wedge \psi \leftrightarrow \psi \wedge \varphi \quad (50)$$

Dem.: Exercițiu.

SINTAXA și SEMANTICA

Corectitudine

Teorema 1.54 (Teorema de corectitudine (Soundness Theorem))

Orice Γ -teoremă este consecință semantică a lui Γ , adică,

$$\Gamma \vdash \varphi \quad \Rightarrow \quad \Gamma \models \varphi$$

pentru orice $\varphi \in Form$ și $\Gamma \subseteq Form$.

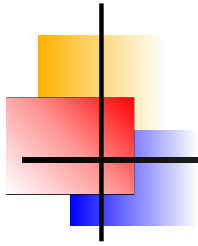
Dem.: Fie

$$\Sigma := \{\varphi \in Form \mid \Gamma \models \varphi\}.$$

Trebuie să demonstrăm că $Thm(\Gamma) \subseteq \Sigma$. O facem prin inducție după Γ -teoreme.

- ▶ Axiomele sunt în Σ (**exercițiu**).
- ▶ Evident, $\Gamma \subseteq \Sigma$.
- ▶ Demonstrăm acum că Σ este închisă la modus ponens.
Presupunem că $\varphi, \varphi \rightarrow \psi \in \Sigma$, adică, $\Gamma \models \varphi$ și $\Gamma \models \varphi \rightarrow \psi$.
Conform Propoziției 1.28.(i), obținem că $\Gamma \models \psi$, adică,
 $\psi \in \Sigma$.

Sintaxă și semantică

Fie $e : V \rightarrow \{0, 1\}$ o evaluare și $v \in V$ o variabilă.

Definim

$$v^e = \begin{cases} v & \text{dacă } e(v) = 1 \\ \neg v & \text{dacă } e(v) = 0. \end{cases}$$

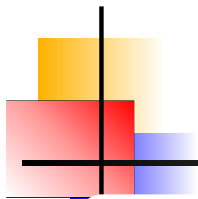
Așadar, $e^+(v^e) = 1$.

Pentru orice mulțime $W = \{x_1, \dots, x_k\}$ de variabile, notăm

$$W^e = \{v^e \mid v \in W\} = \{x_1^e, x_2^e, \dots, x_k^e\}.$$

Pentru orice $a \in \{0, 1\}$, definim evaluarea $e_{v \leftarrow a} : V \rightarrow \{0, 1\}$ prin

$$e_{v \leftarrow a}(x) = \begin{cases} e(x) & \text{daca } x \neq v \\ a & \text{daca } x = v. \end{cases}$$

Propoziția 1.55

Fie $e : V \rightarrow \{0, 1\}$ o evaluare. Pentru orice formulă φ ,

(i) Dacă $e^+(\varphi) = 1$, atunci $\text{Var}(\varphi)^e \vdash \varphi$.

(ii) Dacă $e^+(\varphi) = 0$, atunci $\text{Var}(\varphi)^e \vdash \neg\varphi$.

Dem.: Suplimentar - nu trebuie citită pentru examen Prin inducție după formule. Avem următoarele cazuri:

► $\varphi = v$. Atunci $\text{Var}(\varphi)^e = \{v^e\}$ și $e^+(v) = e(v)$.

Dacă $e(v) = 1$, atunci $v^e = v$, deci, $\{v^e\} \vdash v$.

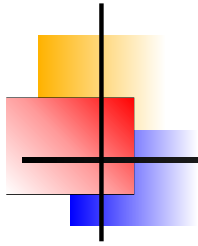
Dacă $e(v) = 0$, atunci $v^e = \neg v$, deci, $\{v^e\} \vdash \neg v$.

► $\varphi = \neg\psi$. Atunci $\text{Var}(\varphi) = \text{Var}(\psi)$, deci $\text{Var}(\varphi)^e = \text{Var}(\psi)^e$.

Dacă $e^+(\varphi) = 1$, atunci $e^+(\psi) = 0$, deci, conform ipotezei de inducție pentru ψ , $\text{Var}(\psi)^e \vdash \neg\psi$, adică, $\text{Var}(\varphi)^e \vdash \varphi$.

Dacă $e^+(\varphi) = 0$, atunci $e^+(\psi) = 1$, deci, conform ipotezei de inducție pentru ψ , $\text{Var}(\psi)^e \vdash \psi$, adică, $\text{Var}(\varphi)^e \vdash \psi$.

Deoarece $\vdash \psi \rightarrow \neg\neg\psi$ ((41) din Propoziția 1.51), putem aplica (MP) pentru a obține $\text{Var}(\varphi)^e \vdash \neg\neg\psi = \neg\varphi$.

- $\varphi = \psi \rightarrow \chi$. Atunci $Var(\varphi) = Var(\psi) \cup Var(\chi)$, deci $Var(\psi)^e, Var(\chi)^e \subseteq Var(\varphi)^e$.

Dacă $e^+(\psi \rightarrow \chi) = 0$, atunci $e^+(\psi) = 1$ și $e^+(\chi) = 0$. Avem

$Var(\psi)^e \vdash \psi$ ipoteza de inducție pentru ψ

$Var(\chi)^e \vdash \neg\chi$ ipoteza de inducție pentru χ

$Var(\varphi)^e \vdash \{\psi, \neg\chi\}$ $Var(\psi)^e, Var(\chi)^e \subseteq Var(\varphi)^e$ și P. 1.39.(i)

$\{\psi, \neg\chi\} \vdash \neg(\psi \rightarrow \chi)$ (43) din Propoziția 1.51

$Var(\varphi)^e \vdash \neg(\psi \rightarrow \chi)$ Propoziția 1.39.(iv).

Dacă $e^+(\psi \rightarrow \chi) = 1$, atunci fie $e^+(\psi) = 0$, fie $e^+(\chi) = 1$.

În primul caz, obținem

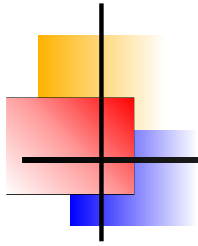
$Var(\psi)^e \vdash \neg\psi$	ipoteza de inducție pentru ψ
$Var(\psi)^e \vdash \neg\psi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)$	(38) din P. 1.51 și P. 1.39.(ii)
$Var(\psi)^e \vdash \psi \rightarrow \chi$	(MP)
$Var(\varphi)^e \vdash \psi \rightarrow \chi$	$Var(\psi)^e \subseteq Var(\varphi)^e$ și P. 1.39.(i).

În al doilea caz, obținem

$Var(\chi)^e \vdash \chi$	ipoteza de inducție pentru χ
$Var(\chi)^e \vdash \chi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)$	(A1) și Propoziția 1.37.(i)
$Var(\chi)^e \vdash \psi \rightarrow \chi$	(MP)
$Var(\varphi)^e \vdash \psi \rightarrow \chi$	$Var(\chi)^e \subseteq Var(\varphi)^e$ și P. 1.39.(i). $\square$

Demonstrația propoziției anterioare ne dă o construcție **efectivă** a unei demonstrații a lui φ sau $\neg\varphi$ din premisele $Var(\varphi)^e$.

Teorema de completitudine

Teorema 1.56 (Teorema de completitudine)

Pentru orice formulă φ ,

$$\vdash \varphi \quad \text{dacă} \quad \models \varphi.$$

Dem.: " $\Rightarrow$ " Se aplică Teorema de corectitudine 1.54 pentru $\Gamma = \emptyset$.

" $\Leftarrow$ " Fie φ o tautologie și $Var(\varphi) = \{x_1, \dots, x_n\}$. Demonstrăm prin inducție după k următoarea proprietate:

$$(*) \quad \text{pentru orice } k \leq n, \text{ pentru orice } e : V \rightarrow \{0, 1\}, \\ \{x_1^e, \dots, x_{n-k}^e\} \vdash \varphi.$$

Pentru $k = n$, $(*)$ ne dă $\vdash \varphi$.

$k = 0$. Fie $e : V \rightarrow \{0, 1\}$. Deoarece φ este tautologie, $e^+(\varphi) = 1$. Aplicând Propoziția 1.55, obținem că

$$Var(\varphi)^e = \{x_1^e, \dots, x_n^e\} \vdash \varphi.$$

Teorema de completitudine

$k \Rightarrow k + 1$. Presupunem că (*) este adevărată pentru k și fie $e : V \rightarrow \{0, 1\}$. Trebuie să arătăm că $\{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e\} \vdash \varphi$. Considerăm evaluarea $e' := e_{x_{n-k} \leftarrow \neg e(x_{n-k})}$. Așadar, $e'(v) = e(v)$ pentru orice $v \neq x_{n-k}$ și

$$e'(x_{n-k}) = \begin{cases} 0 & \text{dacă } e(x_{n-k}) = 1 \\ 1 & \text{dacă } e(x_{n-k}) = 0. \end{cases}$$

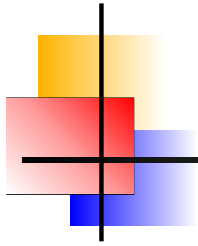
Rezultă că $x_i^{e'} = x_i^e$ pentru orice $i \in \{1, \dots, n-k-1\}$ și

$$x_{n-k}^{e'} = \begin{cases} \neg x_{n-k} & \text{dacă } x_{n-k}^e = x_{n-k} \\ x_{n-k} & \text{dacă } x_{n-k}^e = \neg x_{n-k}. \end{cases}$$

Din (*) pentru e și e' , obținem

$$\{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e, x_{n-k}^e\} \vdash \varphi \text{ și } \{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e, \neg x_{n-k}^e\} \vdash \varphi.$$

Aplicăm acum Propoziția 1.52 cu $\Gamma := \{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e\}$ și $\psi := x_{n-k}$ pentru a conclud că $\{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e\} \vdash \varphi$. □

Propoziția 1.57

Fie $\Gamma \cup \{\varphi, \psi\} \subseteq \text{Form}$. Presupunem că $\varphi \sim \psi$. Atunci

$$\Gamma \vdash \varphi \iff \Gamma \vdash \psi.$$

Dem.: Observăm că

$$\varphi \sim \psi \iff \models \varphi \rightarrow \psi \text{ și } \models \psi \rightarrow \varphi$$

Propoziția 1.17

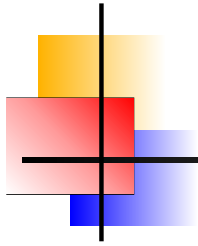
$$\iff \vdash \varphi \rightarrow \psi \text{ și } \vdash \psi \rightarrow \varphi$$

Teorema de completitudine.

" $\Rightarrow$ " Presupunem că $\Gamma \vdash \varphi$. Deoarece $\vdash \varphi \rightarrow \psi$, rezultă din Propoziția 1.39.(ii) că $\Gamma \vdash \varphi \rightarrow \psi$. Aplicăm acum (MP) pentru a obține că $\Gamma \vdash \psi$.

" $\Leftarrow$ " Similar.

Notății

Fie Γ o mulțime de formule și φ o formulă.

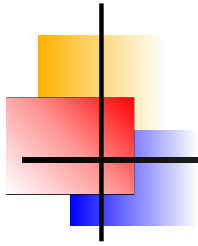
Notății

$\Gamma \not\vdash \varphi$ $:\Leftrightarrow$ φ nu este Γ -teoremă

$\not\vdash \varphi$ $:\Leftrightarrow$ φ nu este teoremă

$\Gamma \not\models \varphi$ $:\Leftrightarrow$ φ nu este consecință semantică a lui Γ

$\not\models \varphi$ $:\Leftrightarrow$ φ nu este tautologie.

Mulțimi consistente

Definiția 1.58

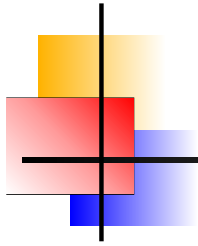
Fie Γ o mulțime de formule.

- ▶ Γ este **consistentă** dacă există o formulă φ astfel încât $\Gamma \not\vdash \varphi$.
- ▶ Γ este **inconsistentă** dacă nu este consistentă, adică, $\Gamma \vdash \varphi$ pentru orice formulă φ .

Observație

Fie Γ, Δ mulțimi de formule a.î. $\Gamma \subseteq \Delta$.

- ▶ Dacă Δ este consistentă, atunci și Γ este consistentă.
- ▶ Dacă Γ este inconsistentă, atunci și Δ este inconsistentă.

Mulțimi consistente

Propoziția 1.59

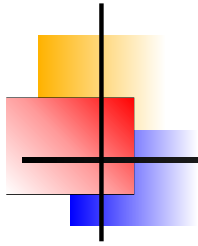
- (i) $\emptyset$ este consistentă.*
- (ii) Mulțimea teoremelor este consistentă.*

Dem.:

- (i)* Dacă $\vdash \perp$, atunci, conform Teoremei de corectitudine 1.54, ar rezulta că $\models \perp$, o contradicție. Așadar $\nvdash \perp$, deci $\emptyset$ este consistentă.
- (ii)* Aplicând Propoziția 1.39.(iv) pentru $\Gamma = \emptyset$, obținem că $Thm = Thm(Thm)$, adică, pentru orice φ ,
$$\vdash \varphi \text{ ddacă } Thm \vdash \varphi.$$

Din (i) rezultă că Thm este consistentă.

Mulțimi consistente

Propoziția 1.60

Pentru o mulțime de formule Γ sunt echivalente:

- (i) Γ este inconsistentă.
- (ii) Pentru orice formulă ψ , $\Gamma \vdash \psi$ și $\Gamma \vdash \neg\psi$.
- (iii) Există o formulă ψ a.î. $\Gamma \vdash \psi$ și $\Gamma \vdash \neg\psi$.
- (iv) $\Gamma \vdash \perp$.

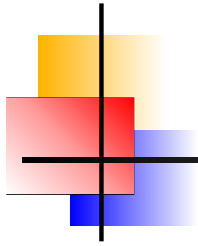
Dem.: (i) $\Rightarrow$ (ii) $\Rightarrow$ (iii) și (i) $\Rightarrow$ (iv) sunt evidente.

(iii) $\Rightarrow$ (i) Fie φ o formulă. Conform (38) din Propoziția 1.51,

$$\vdash \neg\psi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi).$$

Aplicând (iii) și de două ori modus ponens, rezultă că $\Gamma \vdash \varphi$.

(iv) $\Rightarrow$ (iii). Presupunem că $\Gamma \vdash \perp$. Avem că $\perp = \neg\top$. Deoarece $\top$ este tautologie, aplicăm Teorema de completitudine pentru a concludă că $\vdash \top$, deci și $\Gamma \vdash \top$. □

Mulțimi consistente

Propoziția 1.61

Fie Γ o mulțime de formule și φ o formulă.

(i) $\Gamma \vdash \varphi \iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\}$ este inconsistentă.

(ii) $\Gamma \vdash \neg\varphi \iff \Gamma \cup \{\varphi\}$ este inconsistentă.

Dem.:

(i) Avem

$$\Gamma \cup \{\neg\varphi\} \text{ este inconsistentă} \iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\} \vdash \perp$$

Propoziția 1.60

$$\iff \Gamma \vdash \neg\varphi \rightarrow \perp$$

Teorema deducției

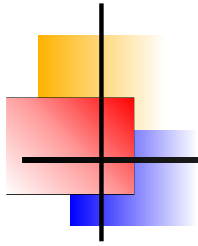
$$\iff \Gamma \vdash \varphi$$

$\neg\varphi \rightarrow \perp \sim \varphi$ și P. 1.57.

(ii) Similar.

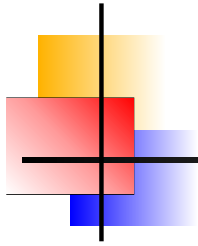

Propoziția 1.62

Fie $\Gamma = \{\varphi_1, \dots, \varphi_n\}$ o mulțime finită de formule.

- (i) Pentru orice formulă ψ , $\Gamma \vdash \psi$ ddacă $\vdash \varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n \rightarrow \psi$
ddacă $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\} \vdash \psi$.
- (ii) Γ este consistentă ddacă $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$ este consistentă.

Dem.: Exercițiu.

Mulțimi consistente

Propoziția 1.63

Fie Γ o mulțime de formule. Γ este inconsistentă dacă Γ are o submulțime finită inconsistentă.

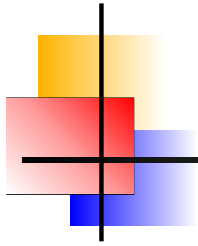
Dem.: " $\Leftarrow$ " este evidentă.

" $\Rightarrow$ " Presupunem că Γ este inconsistentă. Atunci, conform Propoziției 1.60.(iv), $\Gamma \vdash \perp$. Aplicând Propoziția 1.44, obținem o submulțime finită $\Sigma = \{\varphi_1, \dots, \varphi_n\}$ a lui Γ a.î. $\Sigma \vdash \perp$. Prin urmare, Σ este inconsistentă.

Un rezultat echivalent:

Propoziția 1.64

Fie Γ o mulțime de formule. Γ este consistentă dacă orice submulțime finită a lui Γ este consistentă.

Consecință a Teoremei de completitudine

Teorema 1.65

Pentru orice formulă φ ,

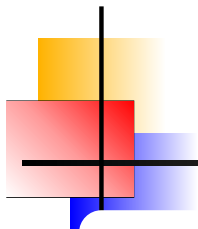
$$\{\varphi\} \text{ este consistentă} \iff \{\varphi\} \text{ este satisfiabilă.}$$

Dem.: Avem

$$\begin{aligned} \{\varphi\} \text{ este inconsistentă} &\iff \vdash \neg\varphi \\ &\text{Propoziția 1.61.(ii)} \\ &\iff \models \neg\varphi \\ &\text{Teorema de completitudine} \\ &\iff \{\varphi\} \text{ este nesatisfiabilă} \\ &\text{Propoziția 1.30.(ii).} \end{aligned}$$

Așadar, $\{\varphi\}$ este consistentă $\iff \{\varphi\}$ este satisfiabilă.

Teorema de completitudine tare

Teorema 1.66 (Teorema de completitudine tare - versiunea 1)

Pentru orice mulțime de formule Γ ,

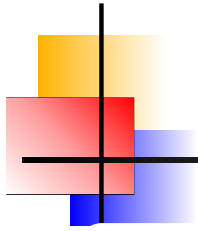
Γ este consistentă $\iff \Gamma$ este satisfiabilă.

Dem.: " $\Leftarrow$ " Presupunem că Γ este satisfiabilă, deci are un model $e : V \rightarrow \{0, 1\}$. Presupunem că Γ nu este consistentă. Atunci $\Gamma \vdash \perp$ și, aplicând Teorema de corectitudine 1.54, rezultă că $\Gamma \models \perp$. Ca urmare, $e \models \perp$, ceea ce este o contradicție.

" $\Rightarrow$ " Presupunem că Γ este consistentă. Demonstrăm că Γ este finit satisfiabilă și aplicăm apoi Teorema de compacitate 1.34 pentru a concluda că Γ este satisfiabilă.

Fie $\Sigma = \{\varphi_1, \dots, \varphi_n\}$ o submulțime finită a lui Γ . Atunci Σ este consistentă, conform Propoziției 1.64. Din Propoziția 1.62.(ii), rezultă că $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$ este consistentă. Aplicând acum Teorema 1.65 obținem că $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$ este satisfiabilă.

Deoarece, conform Propoziției 1.31.(i), $\Sigma \sim \{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$, avem că Σ este satisfiabilă. □

Teorema de completitudine tare

Teorema 1.67 (Teorema de completitudine tare - versiunea 2)

Pentru orice mulțime de formule Γ și orice formulă φ ,

$$\Gamma \vdash \varphi \iff \Gamma \models \varphi.$$

Dem.:

$$\begin{aligned} \Gamma \vdash \varphi &\iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\} \text{ este inconsistentă} \\ &\text{Propoziția 1.61.(i)} \\ &\iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\} \text{ este nesatisfiabilă} \\ &\text{Teorema de completitudine tare - versiunea 1} \\ &\iff \Gamma \models \varphi \\ &\text{Propoziția 1.30.(i).} \quad \square \end{aligned}$$

Observație

Am demonstrat Teorema de completitudine tare - versiunea 2 folosind Teorema de completitudine tare - versiunea 1. Se poate arăta că cele două versiuni sunt echivalente (**exercițiu**).